

მიეცით ძალაუფლება
ხალხს

სამოქალაქო საზოგადოების
გაძლიერება კლიმატის ეროვნული
პოლიტიკის განხორციელებაში

ეკოლოგიის ინფორმაციის დაცვა,
სარგებლობა და ადვოკატირება
უფლებამოსილებამდე, ისევე
როგორც ადეკვატური პროსტი
გლობალური აქტივიზმისთვის!

პატივცემულო მკითხველო,

ჩვენი პლანეტა სიცოცხლისათვის საშიში კლიმატური კრიზისის წინაშე დგას. ამავდროულად, აშკარაა, რომ არსებობს დიდი გარღვევა, როგორც კლიმატის სფეროში არსებული ზოგადი ამბიციების, ისე არსებული ვალდებულებებისა და მიზნების განხორციელების მხრივ. პირველად, გლობალურმა საშუალო ტემპერატურამ ზედიზედ 12 თვის განმავლობაში გადააჭარბა პრეინდუსტრიულ დონეზე 1.5°C-ით მაღალი ტემპერატურის დადგენილ ზღვარს¹. გაეროს გარემოსდაცვითი პროგრამის (UNEP) 2023 წლის ემისიების გარღვევის ანგარიშის უახლესი შეფასებები აჩვენებს, რომ მიმდინარე პოლიტიკა შეზღუდავს გლობალურ დათბობას 3°C-ის დონეზე, რადგან ემისიებმა გლობალურად ახალი რეკორდი დაამყარა². ეს შეფასება არ ითვალისწინებს იმას, რომ ძალიან ხშირად, კლიმატის სფეროში პოლიტიკა არა მხოლოდ არასაკმარისად ამბიციურია, არამედ არაადეკვატურად განხორციელებადი. მაგალითად, გერმანიამ ზედიზედ რამდენიმე წელი ვერ მიაღწია საკუთარ მიზნობრივ მაჩვენებლებს კლიმატის სფეროში³.

ჩვენი დასკვნით, სამოქალაქო საზოგადოება მნიშვნელოვან როლს ასრულებს კლიმატური კრიზისის დაძლევაში აქტიური წვლილის შეტანით ეფექტიანი და გრძელვადიანი კლიმატის პოლიტიკის შემუშავებასა და განხორციელებაში. ხალხის მონაწილეობას დიდი მნიშვნელობა აქვს დემოკრატიულ სისტემაში, რადგან ეს უზრუნველყოფს ანგარიშვალდებულებას, ხელს უწყობს ადამიანის უფლებების დაცვას და ანიჭებს ადამიანებს უფლებამოსილებას, მიიღონ ისეთი გადაწყვეტილებები, რომლებიც გავლენას მოახდენს მათ ცხოვრებაზე.

სამოქალაქო საზოგადოების ორგანიზაციები (სსო) ასევე ასრულებენ „ვოჩდოგ“-ის („მოდარაჯე ძალის“, მაკონტროლებლის) როლს და ადვოკატირებას უწევენ სამართლიან სოციალურ-ეკოლოგიურ ტრანსფორმაციას. მათი მხრიდან საზოგადოების მოთხოვნილებებისა და ღირებულებების ღრმა გაცნობიერება საშუალებას აძლევს მათ, წარმოადგინონ ისინი, ვინც სხვაგვარად შეიძლება შეუმჩნეველი ყოფილიყო. კლიმატის პოლიტიკაში მათი როლის გაძლიერება საშუალებას აძლევს მათ, იყვნენ კლიმატის ეფექტიანი ქმედებების საკვანძო დამცველები და იმუშაონ უფრო მდგრადი მომავლისთვის, რომელიც შეესაბამება ადგილობრივ საჭიროებებს⁴.

ამ სტატიაში, ჩვენ შევაჯერეთ გამოცდილება და დასკვნები იმ პროექტის ფარგლებში, რომელსაც ხელმძღვანელობს BUND (დედამიწის მეგობრები გერმანია) და რომელიც მიზნად ისახავს სამოქალაქო საზოგადოების გაძლიერებას კლიმატის პოლიტიკის განხორციელებაში. პროექტის ისეთ პარტნიორებთან ერთად, როგორცაა გარემოს დაცვის საკითხთა დამოუკიდებელი ინსტიტუტი (UfU), საქართველოს მწვანეთა მოძრაობა, ასევე, მწვანე ალტერნატივა საქართველოში, Ecoaction უკრაინაში და Censat Agua Viva კოლუმბიაში, ჩვენ ვმუშაობდით სამოქალაქო საზოგადოების ჩართვაზე კლიმატის პოლიტიკის შესახებ გადაწყვეტილების მიღების პროცესში.

მრავალწლიანი გამოცდილებისა და პროექტის ფარგლებში მომზადებული კვლევების შედეგად, ჩვენ გამოვავლინეთ სტრუქტურული პრობლემები ეროვნულ დონეზე განსაზღვრული წვლილის (NDC) პრაქტიკაში შესრულების დროს და გამოვიკვლიეთ სამოქალაქო საზოგადოების როლი კლიმატის პოლიტიკის ფორმირებაში სხვადასხვა დონეზე.

ისიამოვნეთ კითხვით!

გამონვევები, რომლებსაც უნდა იცნობდეთ

NDC-ის იმპლემენტაცია და სამოქალაქო საზოგადოების მნიშვნელოვანი ჩართვა წარმოადგენს ორ საკვანძო ფაქტორს კლიმატის ცვლილებასთან ადეკვატური ბრძოლისთვის კლიმატური სამართლიანობის მისაღწევად. კლიმატის სფეროში დადგენილ მიზნებსა და რეალური პოლიტიკის განხორციელებას შორის მზარდი გარღვევა ზრდის ემისიების დონეებში გარღვევას და შესაბამისად, უსამართლობას. გარდა ამისა, წინააღმდეგობა მიზნებსა და კლიმატის ცვლილებასთან რეალურ ბრძოლას შორის, აქვეითებს ნდობას NDC-ის პროცესის მიმართ.

ჩვენმა ანალიტიკურმა კვლევებმა ხუთ სხვადასხვა ქვეყანაში5 გამოავლინა მთელი რიგი სტრუქტურული ბარიერები, რომლებიც ხელს უშლიან NDC-ების ეფექტურ იმპლემენტაციას:

მონაცემთა შეუსაბამობა: მნიშვნელოვანი ხარვეზები დისაგრეგირებულ მონაცემებში და შეუსაბამობა ეროვნულ და ადგილობრივ მონაცემებს შორის აფერხებს კლიმატის ცვლილებასთან ბრძოლის შესახებ გამჭვირვალე ანგარიშგებას და პროცესის მონიტორინგს. ეს შეუსაბამობა განაპირობებს პრობლემებს NDC-ების გამჭვირვალე განხორციელებისა და კლიმატის ცვლილებასთან ბრძოლაში პროგრესის მონიტორინგის მხრივ.

გარე დაფინანსებაზე დამოკიდებულება: ხშირად, კლიმატის პოლიტიკის შემუშავება და კლიმატის ცვლილებასთან ბრძოლა დიდწილად ეყრდნობა საერთაშორისო დაფინანსებას სუსტი სახელმწიფო ინსტიტუტების გამო. კლიმატთან დაკავშირებული ფინანსები ამჟამად ნაკლებად არის წარმოდგენილი. ფინანსური რესურსების ნაკლებობა მნიშვნელოვნად აფერხებს კლიმატის ეფექტიანი პოლიტიკის განხორციელებას.

სახელმწიფო პრიორიტეტების შეცვლა: სახელმწიფოს პრიორიტეტებში აღინიშნება შესამჩნევი გადახრა კლიმატის ცვლილებასთან ბრძოლისგან, რაც, რიგ შემთხვევაში, იწვევს წიაღისეული სანავის ინდუსტრიის გაფართოებას ან ბლოკირებას. პოლიტიკური ნება გადამწყვეტ როლს ასრულებს კლიმატის სფეროში ადეკვატური მიზნების შემუშავებაში, მაგრამ პრიორიტეტების შეცვლა პრობლემებს უქმნის კლიმატის პოლიტიკის განხორციელებას.

ვერტიკალური და ჰორიზონტალური შეუსაბამობები: არსებობს სტრუქტურული შეუსაბამობები კლიმატის ეროვნულ სტრატეგიებსა და ეროვნულ და ადგილობრივ დონეებზე კლიმატის მიზნებს შორის. სხვადასხვა დარგობრივ სამინისტროებს შორის კომუნიკაციის პრობლემები იწვევს არათანმიმდევრულობას და არაეფექტიან ბრძოლას კლიმატის ცვლილებასთან.

ცოდნისა და ინფორმირებულობის ნაკლებობა: კლიმატის შესახებ ცოდნისა და ინფორმირებულობის ნაკლებობა შეინიშნება მთავრობის ყველა დონეზე, რაც განაპირობებს კლიმატის საკითხების დაბალ წარმოდგენას განვითარების სტრატეგიებში. ეს ხშირად განაპირობებს პოლიტიკას, რომელიც არ ითვალისწინებს სრულად ადგილობრივ რეალობას.

კოლუმბიაში სამოქალაქო საზოგადოება იბრძვის მომავლისთვის ფრაკინგის გარეშე.

იმ სტრუქტურული ბარიერების მიღმა, რომლებიც აფერხებენ NDC-ების ყოვლისმომცველ იმპლემენტაციას, სამოქალაქო საზოგადოების აქტორები აწყდებიან მნიშვნელოვან დაბრკოლებებს კლიმატის პოლიტიკის გადანაცვეტილების მიღებაში მონაწილეობის მხრივ. სამოქალაქო საზოგადოებასთან თანამშრომლობა არამხოლოდ ზრდის გამჭვირვალობასა და ანგარიშვალდებულებას, არამედ შემოაქვს სხვადასხვა შეხედულებები და ადგილობრივი გამოცდილება, რომლებიც სასიცოცხლოდ მნიშვნელოვანია კლიმატური კრიზისის მწვავე გამოწვევების დაძლევისთვის ეფექტიანი და სამართლიანი გადანაცვეტილებების შესამუშავებლად.

მიუხედავად ამისა, სამოქალაქო საზოგადოება კვლავ აწყდება მნიშვნელოვან სამართლებრივ, სტრუქტურულ და პროცედურულ დაბრკოლებებს, რაც აფერხებს მის არსებით მონაწილეობას. ამ კონტექსტში ვაწყდებით შემდეგ ბარიერებს:

სამოქალაქო სივრცის შევიწროება: ბევრ ქვეყანაში სამოქალაქო საზოგადოებას ემუქრება ღია და დემოკრატიული მონაწილეობის თავისუფლების შეზღუდვა, რაც აფერხებს მის ქმედითუნარიანობას.

უსაფრთხოებისა და დაცულობის პრობლემები: სამოქალაქო საზოგადოება, განსაკუთრებით გარემოს და ადამიანის უფლებათა დამცველები (HDR), ზოგიერთ რეგიონში აწყდებიან მნიშვნელოვან საფრთხეებს მათი უსაფრთხოებისთვის. კოლუმბია ლიდერობს HDR-ებისთვის ყველაზე მომაკვდინებელი ქვეყნების სევიდან რეიტინგში7.

შეზღუდული რესურსები: სსო-ები ხშირად განიცდიან სირთულეებს არასაკმარისი დაფინანსების, პერსონალის და საჭირო ინფორმაციასთან წვდომის მხრივ, რამაც შეიძლება შეზღუდოს მათი შესაძლებლობები, მნიშვნელოვანი წვლილი შეიტანონ კლიმატის პოლიტიკის პროცესებში. გარდა ამისა, გადანაცვეტილების მიღებაში დაინტერესებული მხარეების ეფექტიანი ჩართვისთვის მთავრობის მხრიდანაც საჭიროა დროისა და ადამიანური რესურსების გამოყოფა.

სამართლებრივი და ინსტიტუციური ბარიერები: ისეთი გამოწვევები, როგორიცაა საერთაშორისო ხელშეკრულებების, კერძოდ, ორჰუსის კონვენციისა ან ესქაზუს შეთანხმების, შეუსრულებლობა ხელს უშლის სამოქალაქო საზოგადოების მონაწილეობას.

პოლიტიკური მოუმზადებლობა და ცუდი მმართველობა: სამოქალაქო საზოგადოების ჩართვის პოლიტიკური ნების ნაკლებობამ და ისეთმა პრობლემებმა, როგორიცაა კორუფცია ან არაეფექტიანი ინსტიტუციური კოორდინაცია და არაადეკვატური სტრუქტურები სსო-ების ჩართვისთვის, შეიძლება შეაფერხოს მნიშვნელოვანი მონაწილეობა.

არაეფექტიანი მონაწილეობითი პროცესები: ისეთი პრობლემები, როგორიცაა არაინკლუზიური, გაუმჭვირვალე ან ცუდად შესრულებული მონაწილეობითი პროცედურები აქვეითებს სამოქალაქო საზოგადოების ჩართვის ეფექტიანობას.

ინფორმირებულობისა და პოტენციალის ნაკლებობა: მონაწილეობის უფლებების შესახებ შეზღუდულმა ინფორმირებულობამ და ტრენინგის ან პოტენციალის განვითარების ნაკლებობამ, როგორც სამთავრობო თანამდებობის პირებისთვის, ისე სსო-ებისთვის, შეიძლება ხელი შეუშალოს კლიმატის პოლიტიკის პროცესებში მნიშვნელოვან ჩართვას.

უკრაინაში, ომის დროსაც კი, სამოქალაქო საზოგადოება იჩენს დიდ გამძლეობას, რადგან თემები ერთად მუშაობენ მწვანე აღდგენისთვის

წინ გადადგმული ნაბიჯები

ჩვენ მივედით დასკვნამდე, რომ NDC-ების იმპლემენტაციის დასაჩქარებლად გადამწყვეტი მნიშვნელობა აქვს სტრუქტურული ბარიერების აღმოფხვრას. სამოქალაქო საზოგადოებას შეუძლია გადამწყვეტი როლი ითამაშოს ამ ძალიანსხეულში. ჩვენი რეკომენდაციით, მთავრობებმა უნდა დააჩქარონ NDC-ების იმპლემენტაცია შემდეგ ასპექტებზე ფოკუსირებით:

ინვესტირება სანდო და მაღალი გარჩევადობის მონაცემთა ინფრასტრუქტურაში! აუცილებელია მონაცემთა შეგროვების მექანიზმების გაუმჯობესება და სათბური გაზების კადასტრების შექმნა როგორც ეროვნულ, ისე ადგილობრივ დონეზე. ზუსტი მონაცემების ნაკლებობა ინვესტ არასწორი პოლიტიკის არჩევას. მაგალითად, გერმანიაში, ქვანახშირის მოპოვების შედეგად მეთანის ემისიების არასათანადო შეფასებამ აჩვენა, თუ რამდენად მნიშვნელოვანია სანდო მონაცემების არსებობა⁹.

კლიმატის ცვლილებასთან ბრძოლის მდგრადი დაფინანსება! ბევრი ქვეყნისთვის, კლიმატის ცვლილებასთან ძლიერი ბრძოლისთვის, აუცილებელია საკმარისი სახსრების არსებობა. სწორედ ამიტომ, გლობალური მიზანი, რომელიც ითვალისწინებს წელიწადში 100 მილიარდი დოლარის უზრუნველყოფას, უნდა გაფართოვდეს სწრაფად და არსებითად. გარდა ამისა, ზარალისა და ზიანის ფონდი უნდა იყოს მოქმედი და დროულად ადეკვატურად შევსებადი.

შექმენით სივრცე კლიმატის ცვლილებასთან ბრძოლისთვის და წინააღმდეგობა გაუწიეთ წიაღისეული საწვავის გავლენას! კლიმატის სფეროში ინიციატივების დაფინანსების განხილვისას, პრიორიტეტი მიანიჭეთ ადამიანების შესაძლებლობებს, ჩამოაყალიბონ დისკურსი კლიმატისა და სოციალური სამართლიანობის ირგვლივ, ნაცვლად იმისა, რომ წიაღისეული საწვავის ინდუსტრიას მიეცეს მოკლევადიანი მოგების კონცეფციის კარნახის საშუალება. ბოლო კვლევამ მკაფიოდ გამოავლინა, რომ ეკონომიკური თვალსაზრისით, დანახარჯები კლიმატის ზემოქმედების გამო გაცილებით მაღალია, ვიდრე ინვესტიცია კლიმატის ცვლილებასთან ბრძოლაში⁹.

მიიღეთ კლიმატის სფეროში კანონმდებლობა! კლიმატის სფეროში კანონმდებლობის ჩამოყალიბება ხელს უწყობს უკეთ კოორდინაციას როგორც ეროვნული, ისე ადგილობრივ დონეზე, ასევე, სექტორებს შორის. კლიმატის სფეროში კანონები ავალდებულებს NDC-ების ინტეგრაციას განვითარების სტრატეგიებში, რაც უზრუნველყოფს სხვადასხვა სტრუქტურების თანამშრომლობას და ეფექტიან კომუნიკაციას.

განავითარეთ პოტენციალი და კომუნიკაცია!

გააძლიერეთ სახელმწიფო მოხელეების პოტენციალი კლიმატის ცვლილებასთან ბრძოლაში სამოქალაქო საზოგადოების ადგილობრივი ცოდნისა და გამოცდილების გამოყენებით. ინვესტირება მოახდინეთ

კლიმატის შესახებ განათლებაში და როგორც სახელმწიფო მოხელეების, ისე სამოქალაქო საზოგადოების გაცნობიერებაში, რათა გააძლიერონ თემები და ინდივიდები მდგრადი კლიმატური ინიციატივების მხარდასაჭერად და შესაბამისი წვლილის შესატანად.

ხელი შეუწყეთ მრავალმხრივ თანამშრომლობას! ცოდნის გაზიარება და სხვა ქვეყნებთან ერთად მუშაობა ხელს უწყობს საუკეთესო პრაქტიკის და ღირებული შეხედულებების გავრცელებას. ეს მოიცავს რეგიონალურ პროექტებს, თანატოლების ურთიერთსწავლებას და პარტნიორობას საერთაშორისო მექანიზმების ფარგლებში, როგორცაა NDC პარტნიორობა¹⁰, რომელიც ხელს უწყობს გლობალური მხარდაჭერის კოორდინაციასა და კლიმატის ცვლილებასთან ბრძოლაზე მიმართვას.

თუ გვსურს, რომ კლიმატის პოლიტიკა იყოს ადეკვატური და სამართლიანი, საჭიროა სამოქალაქო საზოგადოების ჩართვა მნიშვნელოვანი სახით. იმისათვის, რომ ადაპტაცია და ორგანიზაციებს მიეცეს აქტიური მონაწილეობის საშუალება, არსებობს რამდენიმე ძირითადი მოთხოვნა, რომელსაც უნდა უზრუნველყოფდეს მთავრობა⁴:

- **ფუნდამენტური მოთხოვნების უზრუნველყოფა!** სამოქალაქო საზოგადოებას სჭირდება უსაფრთხო და ხელსაყრელი გარემო განსავითარებლად. ეს მოიცავს სტაბილურობას და მშვიდობას, ანტიკორუფციულ ქმედებებს, გამჭვირვალობას და უსაფრთხოებას გარემოს დამცველებისთვის.
- **თანმიმდევრული საკანონმდებლო ჩარჩოს მიღება!** ამ კანონებმა უნდა დაიცვას სამოქალაქო სივრცე და უზრუნველყოს მნიშვნელოვანი მონაწილეობის უფლება.
- **უნყვეტი მმართველობის შექმნა!** ამ სტრუქტურებს სჭირდება სამოქალაქო საზოგადოების აქტიური მხარდაჭერა, მაგალითად, ფინანსური მხარდაჭერის, ინსტიტუციური თანამშრომლობისა და კოორდინაციის გზით.

- **პოტენციალის გაძლიერების უზრუნველყოფა!** სამოქალაქო საზოგადოების აქტორები უნდა იყვნენ ალტურვილნი იმ უნარ-ჩვევებითა და ცოდნით, რაც აუცილებელია პოლიტიკური პროცესის გასაგებად და საკუთარი პოზიციის ჩამოსაყალიბებლად და გამოსახატავად.
- **ინკლუზიური და გამჭვირვალე მონაწილეობის პროცესების განხორციელება!**

- **ინკლუზიური:** მონაწილეობის პროცესის განხორციელებისას, მნიშვნელოვანია, დარწმუნდეთ, რომ ჩართულია ყველა, ვისაც ეს საკითხი ეხება. სწორედ ამიტომ, მნიშვნელოვანია პროცესის დასაწყისში დაინტერესებული მხარეების ფართო მიმოხილვის ჩატარება. ასევე, საჭიროა მონაწილეების დროული მონვევა და თარგმანისა და ბარიერების გარეშე წვდომის უზრუნველყოფა.
- **თვალის დონეზე:** მნიშვნელოვანია ნდობის, პატივისცემის და თანამშრომლობის ჩამოყალიბება ყველა დაინტერესებულ მხარეს შორის. აქედან გამომდინარე, საკმარისი არ არის მხოლოდ ხალხის ინფორმირება.
- **გამჭვირვალე:** უნდა განისაზღვროს მკაფიო მანდატი, თუ როგორ მიიღება გადაწყვეტილებები. ყველა შესაბამისი დოკუმენტი თავისუფლად უნდა იყოს ხელმისაწვდომი.
- **ხელსაყრელი:** იმისათვის, რომ სამოქალაქო საზოგადოებას მიეცეს აქტიური და მნიშვნელოვანი მონაწილეობის საშუალება, საჭიროა შესაძლებლობების განვითარება და რესურსების ხელმისაწვდომობის უზრუნველყოფა პოტენციური ხარჯების დასაფარად და სამუშაო დროის საკომპენსაციოდ.
- **უნყვეტი:** მონაწილეობითი პროცესები უნდა იყოს შემუშავებული ისე, რომ იყოს სავალდებულო და უწყვეტი. ამას სჭირდება აქტიური მხარდაჭერა ინსტიტუტების მეშვეობით.

Endnotes

- 1 <https://climate.copernicus.eu/warmest-january-record-12-month-average-over-15degc-above-preindustrial>
- 2 გაეროს გარემოსდაცვითი პროგრამა (2023). ემისიების გარღვევის ანგარიში, 2023 წელი: მოხსნილი რეკორდი – ტემპერატურამ მიაღწია ახალ უმაღლეს ნიშნულს, მაგრამ მსოფლიო ვერ ახერხებს ემისიების შემცირებას (ისევ). ნაირობი. <https://doi.org/10.59117/20.500.11822/43922>.
- 3 Umweltbundesamt. Treibhausgasminderungsziele Deutschlands, <https://www.umweltbundesamt.de/daten/klima/treibhausgasminderungsziele-deutschlands#internationale-vereinbarungen-weisen-den-weg>
- 4 იხილეთ დონჯი ლ., სტოლპე ფ., სპერფელდი ფ., კოვაჩი ს. (Donges, L., Stolpe, F., Sperfeld, F., Kovac, S.) (2020 წელი): სამოქალაქო სივრცე კლიმატის პოლიტიკაში მონაწილეობისთვის კოლუმბიაში, საქართველოსა და უკრაინაში. გარემოს დაცვის საკითხთა დამოუკიდებელი ინსტიტუტი. ბერლინი. ISBN 978-3-935563-42-0. <https://www.ufu.de/downloads/civic-space-for-participation-in-climate-policies-in-colombia-georgia-and-ukraine/>
- 5 5 დამატებითი ინფორმაციისთვის იხ. BUND (2023): არ აუაროთ გვერდი ხალხს. NDC დაკვირვება კლიმატის ცვლილებასთან (ადგილობრივი) ბრძოლისთვის. ბერლინი, 2023. <https://www.bund.net/service/publikationen/detail/publication/dont-bypass-people-tracing-ndcs-to-local-climate-action/>
- 6 დამატებითი დეტალებისთვის სამოქალაქო სივრცის შევიწროების შესახებ იხ. CIVICUS მონიტორი, რომელიც გლობალურად ახორციელებს სამოქალაქო სივრცის კონტროლს: <https://monitor.civicus.org/watchlist-march-2024/>
- 7 https://monitor.civicus.org/globalfindings_2023/americas/
- 8 <https://ember-climate.org/insights/in-brief/de-undermines-cmm-emissions/>
- 9 <https://www.nature.com/articles/s41586-024-07219-0>
- 10 <https://ndcpartnership.org/>

